

**Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis
Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et
Justitiæ, Sive Decisivi Discursus**

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in
quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus
respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum
luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque
omnibus in utroque Foro ...

Pars Prima. De Ivrisdictione Et Foro Competenti. Pars Secunda. De
Praeeminentiis & Praecedentiis

**Luca, Giovanni Battista de
Coloniae Agrippinae, 1691**

Disc. LXXX. Ianuen seu Ferrarien. An privilegium electionis, seu variationis
fori competens viduis, pupillis, aliisque miserabilibus personis ex l. unica
Cod. quando Imperator &c. locum habeat contrà ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74087](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74087)

doctrina (licet magis communiter rejecta, quoties non agitur de suggestionibus cum mendacio & falsitate) ut in hac eadem causa in dicta sua materia *sub tit. de testamentis.*

Adhuc tamen rectè simul stare possunt, actum esse talem quod producat civiliter actionem de dolo, ad effectus civiles inde resultantes, & tamen non intrare crimen punibile, ut in proposito habetur de hærede non bonè & fideliter describente bona hæreditaria in inventario, quia dicitur dolosus, atque contrà eum datur actio de dolo, sed non per hoc potest criminaliter puniri, ut *dicta decis. 108. post Merlin. de pignor. cum similibus.*

Hinc proinde dicebam, observandam esse inconcussam Curie praxim, remittendi semper huiusmodi causas ad iudicem civilem, ut in his præcisè terminis controversiarum super testamentorum falsitate, vel invaliditate, ac dolosa extorsione habetur *decis. 292. cum duobus seqq. par. 8. recent. decis. 274. par. 9. apud Caval. decis. 443 Amerina hæreditatis 8. Martii 1660. Priolo,* & in aliis, & de qua Curie observantia testatur *Guazzin. defens. 1. cap. 24. numer. 1.* Et de aliis Tribunalibus habetur apud *Tappiam decis. suprem. Ital. 16.* Atque magnam constituendam esse dicebam differentiam inter omnimodam avocationem, per quam iudex criminalis declaretur omninò incompetens, & inter hanc suspensionem seu præposterationem, cum ita iurisdic-tio non tollatur, neque causa avocetur, sed solum ob incompatibilem concursum simultaneum duorum iudicum, locus fiat ordini prædicto cum suspensione usque ad exitum causæ civilis ut supra.

Pro accusatore scribentes nimium insistebant in præventionem, quam in factio causæ Patronus ex hac parte bonè tollebat; Verùm ubi etiam subsisterent ea quæ circa præventionem deducebantur ex *Farinac. quest. 4. numer. 52. Guazzin. defens. 1. cap. 8. & Carleval. de iudic. tom. 1. dispnt. 2. numer. 906.* id procedere dicebam in concursu plurium iudicum æquè competentium in eodem iudicio civili, vel criminali respectivè, itaut eorum iurisdic-tio à præventionem solum resisteret, ut sunt in Urbe, Auditor Cameræ, Vicarius, & Governator, cum similibus, quia non variatur forus in genere, sed solum unus vel alter iudex, secus autem, ubi agitur de omnimoda diversitate fori, & actionis in genere, ut est inter civilem & criminalem; Et ex his cum iustitiæ fundamento, mihi ad veritatem restitenti, visum fuit causam bonè remissam fuisse ad A. C. in civilibus mandando quod hic inhibeat alteri in criminalibus, ut sequutum fuit, & causa pendet in Rota, atque de eius meritis in negotio principali agitur in sua materia *sub dicto ut. de testamentis sub hac eadem intutione.*

JANUEN.

SEU

FERRARIEN.

PRO

CARDINALI DONGO
EPISCOPO FERRARIÆ

CUM

PALLAVICINIS.

*Causa disputata in Signatura Grævia,
& non resoluta.*

An privilegium electionis, seu variationis fori competens viduis, pupillis, aliisque miserabilibus personis *ex leg. unica Cod. quando Imperator &c.* locum habeat contra clericos, & personas Ecclesiasticas, præsertim qualificatas, puta Episcopos, vel Cardinales &c. & qualis sit Cardinalium forus competens.

Et de privilegiis concessis Civitati Ferrariæ an derogent privilegio *dictæ legis unice.*

S V M M A R I V M.

- 1 **F**acti series.
- 2 **E**piscopus an possit esse iudex in causa sua Ecclesie, vel mensæ seu propria, & an isto casu intret cap. causæ omnes, & num. 7.
- 3 **F**orus Cardinalium est Tribunal. A. C. & num. 8.
- 4 **P**rivilegium lunicæ procedit etiam de iure Canonico, & in foro Ecclesiastico.
- 5 **D**icto privilegio non obstat dispositio Conciliaris in cap. causæ omnes.
- 6 **N**eque cadit sub privilegiis generalibus non trahendæ causas, & num. 10.
- 7 **C**onclusio, de qua num. 2. cessat ubi in loco adest aliter Episcopi superior, puta Legatus.
- 8 **D**eclaratur conclusio de qua num. 3.
- 9 **D**efectibus resultantibus ex cognitione causarum in prima instantia coram Ordinariis locorum.
- 10 **D**e conclusione, de qua num. 6. in specie de privilegiis Ferrariæ, & num. 12.
- 11 **N**on dicitur decisio Rota in iis, quæ incidenter dicuntur.
- 12 **D**e eadem conclusione de qua num. 6. & 10.
- 13 **S**tatus Ferrariæ regitur juxta antiquam ejus formam, itaut Legatus faciat figuram antiqui Ducis.
- 14 **I**dem de statu Urbini.
- 15 **P**rivilegium leg. unice, an locum habeat contra Ecclesiasticos, & quale dicatur majus privilegium.
- 16 **I**n Ecclesiasticis, & subditis Papa non datur potentia.

DISC.

DISC. LXXX.

UM Pallavicini prætenderent ex causa cujusdam cambii, se creditores Cardinalis Donghi Episcopi Ferrariensis in sua Ecclesia residentis, atque ex dictis creditoribus aliqui essent pupilli, istorum nomine etiam ex privilegio *leg. unica C. quando Imperator*, contra dictum Cardinalem institutum fuit iudicium in Curia coram A.C. Verum dicto Cardinali reo convento istum forum declinante, atque petente (attenta prima instantia) causam remitti ad partes, cognoscendam à Legato Ferrariæ ejusque officialibus, tam ex dispositione *Sacr. Concilii Tridentini sess. 24. de reform. cap. 20. ut causæ omnes in prima instantia coram locorum Ordinariis cognosci debeant*, quam ex amplissimis privilegiis per *Clementem VIII.* occasione devolutionis illius Status ad sedem Apostolicam, concessis dictæ Civitati ejusque Statui, ne extrâ proprios lates, & ad Curiam trahi possent.

Introducta proinde causa in Signatura gratiæ, assumptaque desuper disputatione, scribentes pro creditoribus causam in Curia sustinere volentibus, quatenus pertinet ad dictam Conciliarem dispositionem, illi nullatenus locum esse dicebant, ex tribus fundamentis, Primum nempe, quod cum loci Ordinarius esset idem Cardinalis reus conventus, non poterat esse iudex in causa propria, si enim etiam in causa suæ mensæ quamvis de jure, quoties recusatus non est, possit esse iudex, attamen recusari potest, ut habetur in *Cotronen. censurarum hoc eod. tit. disc. 47.* Atque praxis servat, quod etiam in prima instantia, quoties agitur contra ipsam mensam Episcopalem, causæ introducuntur & agitantur in Curia, Multo magis ubi agitur de ejus proprio & privato interesse, in quo etiam non recusatus absque dubio non potest esse iudex, ex regula *ne quis in propria causa &c.* ut in eadem *Cotronen.* ita distinguendo habetur.

Secundo, quod Cardinales ex præeminentia dignitatis non possunt alibi conveniri nisi coram Papa, cujus officialis & minister dicitur A.C. ad notat. *per canonistas in cap. 1. de cleric. non residentibus, Lunden. de Cardinalibus quest. 44. Fagnan. in dicto cap. 1. num. 5. cum seq. ubi concordantes.*

Et tertio demum, quod ubi aliqua subesset difficultas, illa cessabat ex privilegio electionis fori competente ex dispositione *leg. unica Cod. quando Imperator, &c.* quod privilegium procedere, etiam de jure canonico, & in foro Ecclesiastico firmant canonistæ, de quibus *Fagnan. in cap. ex parte num. 10. de foro competente, & in cap. significatibus num. 42. de off. delegati.* Ac etiam non obstante dicta Conciliari dispositione *sess. 24. de reform. c. 20. in cap. causa omnes* cum illa intelligenda sit regulariter, & respectu non privilegiatorum, non autem concurrente privilegio prædicto, ut in specie *Novar. de elect. fori sess. 1. quest. 9. n. 18. & seq. Salgad. de supplicat. ad Sanctissimum par. 2. cap. 31. num. 37. Barbof. in collectan. ad Concil. dicta sess. 24. cap. 20. num. 43.* Atque ita etiam respondebant ad privilegia Ferrariæ, ut scilicet locum habeant regulariter, & cum non privilegiatis, secus autem concurrente isto privilegio, quod non venit sub derogatione generali, sed indiget nota speciali, ut rejecta contraria minus communi sententia *Alberici in ead. leg. unica. magis Card. de Linc. de jurisd. & Foro Compet.*

communem acceptam esse opinionem *Cini ibidem cæteris allegatis; probat Novar. in dicto tract. de elect. fori sessione 4. quest. 1. cum pluribus seqq.*

Pro Cardinali autem prædicto, Ego & cæteri scribentes, procedendo cum eodem ordine, dicebamus responsionem datam ad Conciliarem dispositionem *in dicto cap. causa omnes*, recipi forsân posse, quoties in loco Episcopi, qui ibi est Ordinarius, alter non adesset ejus superior, coram quo etiam tanquam Ordinario conveniri posset; Tunc enim, quamvis in stricta juris censura, neque extralares in prima instantia trahi posset, sed causa cognoscenda esset coram Arbitris, Nihilominus, stante contraria praxi dubitari posset de hujusmodi competentia; Sed questio cessabat ex facto, quoniam in eadem Civitate residet Cardinalis Legatus cum amplissimis facultatibus, coram quo tanquam superiore non incongruit, Episcopum tanquam subditum in causa propria in prima instantia conveniri, ut etiam fuit sensus Signaturæ justitiæ in alia *Jannen. seu Ferrariæ.* inter eundem Cardinalem Donghum tunc Episcopum Imolen. & Prosperum Senaregam, undè quando non obstaret privilegium *leg. unica.* nulla suberat necessitas recurrendi ad privilegium Ferrariæ.

Hoc posito, dicebam non obstare, quod Cardinales tanquam Papæ Senatores, non nisi coram ipso conveniendi sint, & successivè coram A.C. tanquam iudice Curialium, juxta suas facultates per Papam deputato, quoniam hoc est privilegium Cardinalium, ac prærogativa eorum dignitatis, ne scilicet vel præsentibus in Curia, vel absentibus, coram aliis iudicibus conveniri valeant, ideoque privilegium prædictum retorqueri non debet in odium, ac facere, ut Cardinales longe absentes cogentur extrâ proprios lates trahi, atque in prima instantia magis incommodam & dispendiosam litem in Curia sustinere, ita enim esset peioris conditionis Cardinalis quacumque personâ privatâ, dum expedit partibus processus in prima instantia fieri coram Ordinariis locorum, in quibus ipsi degunt ad longè majorem commoditatem, minusque dispendium in examinandis testibus, producendis scripturis, instruendis defensoribus, aliisque probationibus parandis. Ideoque nulla subesse videbatur ratio, ut id quod ex privilegio conceditur Cardinalibus ob dignitatis excellentiam, retorqueri deberet in odium, præsertim ubi exindè resultare non potest præjudicium totius Collegii seu ordinis Cardinalitii, ita ut intret ratio textus *in cap. cum contingat de foro competente*, dum non agebatur de illum conveniendo coram inferiori iudice pedaneo, quem indecorum esset, ac toti ordini præjudiciale effici superiorem Cardinalis, sed coram Cardinali Legato, ut disputando dicebatur in dicta alia causa ejusdem Cardinalis agitata in Signatura justitiæ.

Difficultas igitur tota restringebatur ad privilegium *dictæ leg. unica.* super fori electione competente actoribus tanquam pupillis, qui punctus duas habebat inspectiones, Unam in terminis juris municipalis, seu privilegiorum concessorum Ferrariensibus eorumque Legationi, an scilicet ea contingerent derogationem hujus privilegii clausi in corpore juris, dum de illo specialis mentio non habetur, Alteram verò inspecta dispositione juris communis, an scilicet privilegium prædictum locum haberet contra clericos, & personas Ecclesiasticas, præsertim

tim qualificatas, prout sunt Episcopi, & Cardinales.

Circà primam, duo fortiter obstabant contrà hanc partem, Primò nempe regula generalis, quod sub hujusmodi privilegiis non censeatur huic ¹⁰ derogatum absque speciali mentione *juxta decisiones Grammatici & Francki*, ac aliàs impressas *post Novar. tract. decis. 27. cum pluribus seqq.* & in aliis deductis *per eundem dicta sect. 4. quest. 1. cum pluribus seqq.* ubi de materia; Et secundò ex speciali auctoritate *Rota decis. 513. numer. 10 par. 1. recent.*; ubi in individuo istorum privilegiorum Ferrariæ id firmatur.

Quatenus pertinet ad hanc specialem Rotæ auctoritatem, advertendam de illa rationem haberi non debere, Tum quia procedit cum præsupposito erroneo, quod in hujusmodi privilegiis, illud ¹¹ legis unicæ esset exceptum, quod non legitur neque in Brevibus specialibus, minusque in Generali *Constit. 59. ejusdem Clementis*, Tum etiam quia in casu dictæ decisionis non disputabatur de hoc puncto, sed de aliis, idque incidenter dicitur, undè dici non potest decisio, ut sæpius protestata est Rota, præsertim *apud Seraphin. de is. 299. in fine, decis. 17. num. 9 par. 7. recent. 285. num. 12. par. 9.* & in aliis; Utcumque tamen sit, ob abulum inhærendi simpliciter doctrinis specialibus, quales, quales sint, id magnam inferebat difficultatem.

Majorem tamen difficultatem mihi inferebat primum objectum deductum ex regula, juxta magis communem, superius constituta, quod scilicet sub hujusmodi privilegiis generalibus non veniat istud absque derogatione specialis; Pro hoc autem objecto removendo ponderabam, quod auctoritates quæ desuper circumferri solent, præsertim ¹² *dicta decis. Grammatici & Francki*, cum quibus cæteri transeunt, loquuntur in terminis jurisdictionis concessæ alicui Baroni vel Magistratui, ita ut agatur de jure speciali, ideoque incongruè applicabatur ad terminos nostros, in quibus hujusmodi privilegia continere non videntur aliquod jus speciale alicui Magistratui, vel personis particularibus concessum, sed potius quamdam Papæ declarationem non immutandi antiquum statum hujus Ducatus seu Principatus, sed illum relinquendi in suis terminis, ita ut regetur eodem modo, quo sub suis Ducibus antè devolutionem ¹³ regebatur, quando idem Dux dicebatur Princeps, in cujus foro, non autem in illo Papæ & Curie Romanæ practicabile erat dictum privilegium electionis ab inferioribus magistratibus, juxta ea quæ habentur in *Melevisana disc. 69. hoc tit.* ita ut Cardinalis Legatus nunc faceret eam figuram quam prius ibi faciebat Dux, ideoque coram eo tanquam ¹⁴ Principe electio fori verificaretur, eodem modo quo prius verificabatur, coram Duce, Quod comprobabam cum simili de Statu Urbini, quem devolutione non obtante, *Urbanus VIII.* concessit cum suis antiquis legibus & decretis Ducalibus regi, ex iis quæ habentur in *Urbinate. prædii coram Bevilacqua & Cerro post Paul. decis. 50. & 51.* ac habetur actum in eadem causa *sub tit. de feudis ad materiam Bullæ Baronum disc. 83.*

Istam responsionem, quam aliqui ingeniosam, ac Methaphysicam ratiocinationem dicebant ut frequenter à pragmaticis leguleis dici solet, reflectendo ad veritatem, credebam solidam in casu suo, ubi scilicet ageretur inter illos hujus Principatus subditos, qui si casus devolutionis non evenisset, alium non

agnoscerent forum Principis, in quo hujusmodi privilegium esset practicabile, nisi illum Ducis, ut est casus *dicti disc. 69.* Verùm dubitabam de applicatione, quoniam posita etiam ista continuatione antiqui status, adhuc in ordine ad clericos & personas Ecclesiasticas, dux Ferrariæ nullam Principis figuram faciebat, nam etiam in Principatibus nullam in temporalibus à Papa dependentiam habentibus, ipse Papa dicitur Ecclesiasticorum Princeps, ideoque Romanæ Curie forus est ille, in quo dictum privilegium est solum verificabile, non autem ille Principis secularis; Undè motivum erat verum in casu suo, sed malè applicatum ad casum controversiæ, & in quo frequentius consistit consulentium fallacia.

Quare unica hujus partis defensio restringebatur ad alteram inspectionem juris communis, An scilicet privilegium prædictum locum habeat contrà clericos & Ecclesiasticas personas, ita ut illo inter æquè privilegiatos cessante, servanda sit juris communis dispositio; Et in hoc favore Ecclesiasticorum adducebam plenam *decis. 195. Capic. Laur.* ubi cæteri allegatis firmatur, potentius esse privilegium clericis, quam illud viduæ, ita ut etiam adversus istam clericis detur electio; Quicquid enim sit de hujus assumpti veritate, de qua satis dubitari possit, credebam, Indubitata tamen resultare videbatur æqualitas, quæ sufficit ad effectum conquisitionis; Atquæ ultra dictam auctoritatem, ac alias ibidem collectas, ponderabam istam, opinionem videri satis probabilem, a tenta etiam ratione, quæ duplex in proposito consideratur, Una scilicet, ne clerici per hujusmodi privilegium coacti adire Curiam Principis, ut plurimum remoram, retrahantur à sibi commissarum Ecclesiarum & animarum cura & servitio, in præjudicium publici boni spiritualis, quod præferendum est illi publico bono temporali, in quo hujusmodi privilegium fundatum est; Alteram verò, quod privilegium prædictum fundatum est in præsumpta perhorrescentia, quam persona miserabilis habeat de colligantis potentia, à qua istæ miserabiles personæ de facili opprimi solent; Idque adeò verum, quod juxta opinionem in Regno Neapolitano receptam, volens uti hoc privilegio electionis vel variationis fori tenetur hujusmodi per horrescentiam formiter jurare, *ut per Novar. dicto tract. sect. 1. quest. 2. per tot.*

Hæc autem præsumptio potentie non datur in Episcopis, & Cardinalibus, aliisque personis Ecclesiasticis, quamvis adeò magnam dignitatem & jurisdictionem habeant, quod personæ potentes dici possint, quia personæ Ecclesiasticæ subiacent obedientiæ Papæ & Superiorum, atque in eis non est præsumendum delictum, ut in proposito *Duran. dec. 413. num. 5. dec. 401. num. 7. cum seqq. par. 16. 5. recent. Aden. ad Baratt. decis. 332. num. 5.* Et consequenter ubi etiam personæ Ecclesiasticæ dicendæ non essent miserabiles, jure viduarum, & pupillorum, aliorumque miserabilium censendi ad effectum usus activi hujus privilegii, adhuc tamen ex dicta ratione cessantis rationis dicti privilegii, dicantur in hoc privilegiati ratione conquisitionis, seu quod faciunt illud cessare, atque intacta remaneat juris communis dispositio, in quo sensu rectè procedere videntur deducta *per Capic. Laur. dicta decis. 195.* Nulla tamen capta fuit resolutio, ut cum prudentialibus temperamentis controversia sopiretur,